

סוגיות לפורים - משלוח מנות וסעודת פורים

"ומתנות לאביונים": תני רב יוסף "ומשלוח מנות איש לרעהו" - שתי מנות לאיש אחד "ומתנות לאביונים" - שתי מתנות לשני בני אדם.

רש"י - שתי מנות לאדם אחד. דכתיב: "ומשלוח מנות איש לרעהו" - שתי מנות לאדם אחד, "ומתנות לאביונים" - שתי מתנות לשני בני אדם די לכל אחד ואחד מתנה דהא אביונים נמי תרתי משמע.

מה הבין רב יוסף מלשון הפסוק?

1. רבי יהודה נשיאה שדר ליה לרבי אושעיא אטמא דעיגלא תלתא וגרבא דחמרא, ליה קיימת בנו רבינו ומשלוח מנות איש לרעהו (ומתנות לאביונים).
2. רבה שדר ליה למרי בר מר ביד אביי מלא טסקא דקשבא ומלי כסא קמחא דאבשונא. ליה אביי השתא אמר מרי אי חקלאה מלכא ליהוי, דיקולא מצואריה לא נחית! איהו מלא טסקא דזנגבילא ומלא כסא דפלפלתא אריכא. אמר מר אנא שדרי ליה חוליא, ואיהו שדר לי חורפא?!

טסקא. שק מלא תמרים: דאבשונא. שנתייבשו החטים בתנור בעודן כרמל וקמח שלהן מתוק לעולם: א"ל אביי. לרבה: השתא אמר מרי. עכשיו יאמר מרי עליך: אי חקלאה מלכא ליהוי דיקולא מצואריה לא נחית. הסל שהיה רגיל להוליך בעודנו בן כפר ומאכיל לבהמתו לא יוריד עתה מראשו כך אתה נעשית מלך וראש בפומבדיתא ואינך שולח לו אלא דברים המצויין לכל: חוליא. מתיקא:

אמר אביי: כי נפקי מבי מר הוה שבענא, כי מטאי להתם קריבו לי שיתין צעי דשיתין מיני קדירה ואכלי בהו שיתין פלוגי ובישולא בתרייתא הוו קרו ליה צלי קדר, ובעאי למיכס צעא אבתרה. אמר אביי היינו דאמרי אינשי כפין עניא ולא ידע, אי נמי רווחא לבסימא שכיח.

כי נפקי מבי מר. כשיצאתי מבית אדוני רבה לילך לבית אבא מרי בר מר הייתי שבע: צעי. קערות של מיני מאכל: דאיכסייא לצעא בתראי. הייתי חפץ לכוס הקערה אחריו כל אכילה שלא כדרכה נקרא כוסס: רווחא לבסימא שכיח. ריוח מצוי לדבר המתוק בתוך המעים

3. אביי בר אבין ור' חנינא בר אבין מחלפי סעודתייהו להדדי.

מחלפי סעודתייהו. זה אוכל עם זה בפורים של שנה זו ובשניה סועד חברו עמו

חישובו, מה הגמרא רוצה ללמדנו בעובדה על אביי בר אבין ור' חנינא בר אבין?

4. אמר רבא מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. - לאבסומי. להשתכר ביין

רבה ורבי זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי, איבסום. קם רבה שחטיה לרבי זירא. למחר בעי רחמי ואחייה. ונעביד סעודת פורים בהדי הדדי. אמר ליה לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא.

מה למדתם מהסיפור על רבה ורבי זירא? מדוע לדעתכם הגמרא מספרת מעשה זה?

5. אמר רבא סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא ידי חובתו. טעמא? "ימי משתה ושמחה" כתיב. הוה יתיב קמיה דרב כהנא, נגה ולא אתו רבנן, מאי רב אשי אמר ליה: מאי

טעמא לא אתו רבנן? דלמא טרידי בסעודת פורים.
למיכלה באורתא?
רבא סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא ידי חובתו?!
אמר ליה אין!
ארבעין זימנין ודמי ליה כמאן דמנח בכיסיה:
אמר ליה ולא הוה אפשר
אמר ליה לא שמיע ליה למר הא דאמר
אמר ליה דאמר רבא הכי?
תנא מיניה

מתי החובה העיקרית למצוות הפורים? מה עשה רב כהנא על מנת לזכור הלכה זו?

כיצד חובת סעודה זו. שיאכל בשר ויתקן סעודה נאה כפי אשר תמצא ידו. ושוטה יין עד [ב] שישתכר וירדם בשכרותו. וכן חייב אדם לשלח שתי מנות בשר או שני מיני תבשיל או שני מיני אכלין לחברו שנאמר (אסתר ט-יט) 'ומשלוח מנות איש לרעהו', שתי מנות לאיש אחד. וכל המרבה לשלח לרעים משבח. ואם אין לו [ג] מחליף עם חברו זה שולח לזה סעדתו וזה שולח לזה סעדתו כדי לקיים ומשלוח מנות איש לרעהו: מוטב לאדם להרבות במתנות אביונים מלהרבות בסעדתו ובשלוח מנות לרעיו. שאין שם שמחה גדולה ומפארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים. שהמשמח לב האמללים האלו דומה לשכינה שנאמר (ישעיה נז-טו) 'להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים': (רמב"ם הלכות מגילה)

מה פסק הרמב"ם מתוך הסוגיה? מה מדגיש הרמב"ם?

סעדת פורים שעשאה בלילה, לא יצא ידי חובתו. הגה (דברי הרמ"א): ומכל מקום גם בלילה (א) ישמח וירבה קצת בסעדה. (תשובת מהרי"ו).

באר היטב (אחד ממפרשי השולחן ערוך) (א) ישמח. אפילו בליל י"ד וילבוש בגדי שבת גם כן מבערב מצאתי וכן כתוב בספר 'סדר היום' וזה לשונו: וימלא בביתו נרות דולקות ושלחן ערוך ומטה מוצעת:

מה פסק השולחן ערוך מהסוגיה? מה מוסיף הרמ"א? ואיך מפרש את דבריו ה' באר היטב'?

חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. הגה: ויש אומרים דאינו צריך להשתכר כל כך, אלא שישתה יותר מלמודו ויישן, ומתוך שיטן אינו יודע בין ארור המן לברוך מרדכי. (מהרי"ל). ואחד המרבה ואחד הממעיט, ובלבד שיכין לבו לשמים.

מה פסק השולחן ערוך בנוגע לשתייה בפורים ומה העיר על כך הרמ"א?

יש שנהגו ללבש בגדי שבת יום טוב בפורים, וכן נכון (מהרי"ל); ונוהגים לעשות סעדת פורים לאחר מנחה, וערבית יתפללו בלילה. ומתפללים מנחה תחלה בעוד היום גדול; ורב הסעדה צריכה להיות ביום (מנהגים), וכשחל פורים ביום ששי, יעשו הסעדה בשחרית, משום כבוד שבת (מנהגים); ומי שרוצה לעשותה תמיד בשחרית, הרשות בידו (ת"ה). טוב לעסק מעט בתורה קדם שיתחיל הסעדה, וסמך לדבר: ליהודים היתה אורה ושמחה (אסתר ח, טז) ודרשין: אורה, זו תורה (מהרי"ב). וחייב במשתה ושמחה קצת בשני ימים, י"ד וט"ו, (מנהגים) וכן נהגו. ויש אומרים דאם הזיק אחד את חברו מכח שמחת פורים, (ד) פטור מלשלם. (ת"ה סימן ק"י). ועין בח"מ בדיני נזיקין.

אילו דברים שלא ידעתם, למדתם מדברים אילו של הרמ"א?

פורים שמחה!!!